

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

Meistaru iela 10-502, Rīga, LV-1050, tālr. 27343432, e-pasts seplp@seplp.lv, www.seplp.lv

Rīgā, 05.11.2025.

Nr. 30/6-3

Par Latvijas Televīzijas raidījuma “De Facto” sižetu un žurnālistes Laines Fedotovas rīcību

2025. gada 8. oktobrī Latvijas sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons (turpmāk tekstā arī – ombuds) saņēma [...] (turpmāk – Iesniedzējs) iesniegumu ar sūdzību par žurnālisti Laini Fedotovu, LTV raidījumu “De facto”, un virkni valsts pārvaldes iestādēm un to amatpersonām, kā arī citiem elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem (turpmāk – Iesniegums), kurā norādīts, ka *sabiedriskie elektroniskie plašsaziņas līdzekļi, galvenie redaktori un visi iesaistītie žurnālisti ir ļoti pārkāpuši sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas, Latvijas Televīzijas Rīcības un ētikas kodeksu, Latvijas Radio Rīcības un ētikas kodeksu, nav ievērojuši vispārpieņemtās uzvedības normas, nav ievērojuši elementāras pieklājības, ētikas normas, ir pārkāpuši juridiskās personas un fiziskās personas privātās robežas [...].* [šeit un turpmāk Iesnieguma teksts tiek citēts ar atsevišķiem ombuda veiktiem pareizrakstības labojumiem]

Iesniedzējs uzskata, ka [...] *atbildīgie galvenie redaktori un atbildīgie žurnālisti vāc, sagatavo un izplata informāciju, pārkāpjot Latvijas Republikas likumus, jo vāc, sagatavo un izplata **patiesībai neatbilstošu** informāciju par ārstu – neirologu Leonīdu Višķeru un SIA “FizProf” **neslavas** celšanas veidā, aizskarot **godu** un **cienu** ārstam – neirologam Leonīdam Višķeram un SIA “FizProf”* [visi izcēlumi citētajā Iesnieguma tekstā šeit un turpmāk mani – E.A.].

Iesniedzējs lūdz ombudu izvērtēt [...] *sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu programmu un iepriekš sniegto pakalpojumu atbilstību Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likuma 8.panta 1. daļā minētajiem dokumentiem sekojošiem sabiedriskajiem elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļu darbībā, publikācijās un pārraidītajos, interneta*

tīmekļvietnēs ievietotajos sižetos par ārstu – neirologu Leonīdu Višķeru: LTV raidījuma “De Facto” žurnālisti Lailu Fedotovu [...], kā arī aicina ombudu vērsties Latvijas Republikas Saeimā, rosinot Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu visas padomes atcelšanu, jo [...] padomes locekļa darbība vai bezdarbība apdraud sabiedriskā medija redakcionālo neatkarību.

Lai izvērtētu Iesniegumā lūgto, ombuds no 2025. gada 8. oktobra līdz 4. novembrim:

- iepazīnās ar Iesnieguma saturu;
- ņemot vērā, ka Iesniegumā nav norādīta konkrēta LSM satura vienība, ombuds iepazīnās ar LSM televīzijas programmas “Latvijas Televīzija 1” (turpmāk – LTV1) 2025. gada 21. septembra raidījuma “De Facto” sižetu “Veselības inspekcijas sodītais un kriminālprocesā iesaistītais neirologs Višķers atsāk pieņemt pacientus” (turpmāk – Sižets), kurš saturiski atbilst Iesniegumā sniegtajai informācijai;

Sižetu skatīt izmantojot zemāk norādītās tīmekļa vietņu saites:

[https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/21.09.2025-veselibas-inspekcijas-soditais-un-kriminalprocesa-iesaistitais-neirologs-viskers-atsak-pienemt-pacientus.a615230/;](https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/21.09.2025-veselibas-inspekcijas-soditais-un-kriminalprocesa-iesaistitais-neirologs-viskers-atsak-pienemt-pacientus.a615230/)

<https://replay.lsm.lv/lv/skaties/ieraksts/ltv/363087/de-facto-ka-caur-latviju-apgadaja-krievijas-armiju-un-par-neirologa-viskera-atgriesanos-darba-ar-pacientiem>.

- 2025. gada 13. oktobrī uzdeva jautājumus LSM galvenajai redaktorei Anitai Braunai par to, kā noritēja ārsta – neirologa intervēšanas process SIA “FizProf” ārstniecības iestādes telpās, un 2025. gada 15. oktobrī saņēma atbildes uz tiem.

Izvērtējot Iesniegumu, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

konstatē:

[1] Par Iesniegumā minēto.

Iesniegums ir adresēts kopskaitā 22 adresātiem – valsts institūcijām, elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem, nevalstiskajām organizācijām un to amatpersonām. Iesniegumā norādīts, ka sūdzība tiek sniegta *par žurnālisti Lailu Fedotovu, LTV raidījumu “De Facto”, Valsts policiju, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomi, Padomes priekšsēdētāju Jāni Siksnī, Nacionālo elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomi, Padomes priekšsēdētāju Ivaru Āboliņu, pret Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju, priekšnieku Jēkabu Straumi, Latvijas Republikas Prokuratūras Ģenerālprokuratūru, Ģenerālprokuroru p.i. Arvīdu Kalniņu, TV3 galveno redaktoru Ģirtu Krastiņu, apollo.lv galveno redaktori Kristīni Kravali, Valsts sabiedrību ar ierobežotu atbildību “Latvijas Sabiedriskais medijs”, Valsts policijas amatpersonām.*

Iesniegumā norādīts uz *iespējams, nodarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, kas juridiski kvalificējas pēc Krimināllikuma 317.-329.pantam, 157., 279. panta 1.daļas, 231. panta 2.daļas, kā arī par iespējamajiem administratīvajiem pārkāpumiem, par kuriem administratīvā atbildība ir paredzēta Likumā par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem, Fizisko personu datu apstrādes likumā, Fizisko personu datu apstrādes likumu, Vispārīgo datu aizsardzības regulā EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULĀ (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) [..].*

Atsaucoties uz likumā “Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” un Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likumā noteikto, Iesniedzējs uzskata, ka nav ievēroti šādi minētajos likumos paredzētie nosacījumi:

1. Likuma “Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” 4., 5., 6. un 7. pantā noteiktais, jo Iesniedzēja ieskatā:
 - ir tikusi vākta, sagatavota un izplatīta **patiesībai neatbilstoša** informāciju par ārstu – neirologu Leonīdu Višķeru un SIA “FizProf” **neslavas celšanas** veidā, aizskarot **godu un cieņu** ārstam – neirologam Leonīdam Višķeram [turpmāk - ārsts – neirologs] un SIA “FizProf”;
 - plašsaziņas līdzekļu sniegtajā informācijā nav ievērota **nevainīguma prezumpcija**, kas ļoti aizsargā [ārstu – neirologu] un [viņa] darbavietas SIA “FizProf” labo slavu, godu un cieņu. Jo pilnīgi nevienam nav tiesību [ārstu – neirologu] un [viņa] darbavietu SIA “FizProf” tamlīdzīgi apvainot jebkādu noziedzīgu nodarījumu, administratīvo pārkāpumu izdarīšanā, kamēr [ārstu – neirologu] un [viņa] darbavietas SIA “FizProf” vaina nav pierādīta Krimināllikuma, Kriminālprocesa likuma, Administratīvās atbildības likumā noteiktajā kārtībā;
 - ir notikusi iespējama **pacientu datu noplūde**, jo [..] žurnālistiem nav pilnīgi nekādu tiesību iegūt ārsta – neirologa Leonīda Višķera pacientu datus no ārstniecības iestāžu kartotēkām, kur minētais ārsts – neirologs praktizē, kā arī notikusi **pirmstiesas izmeklēšanas materiālu** publiskošana bez prokurora vai izmeklētāja rakstveida atļaujas, norādot, ka tiesvedības procesa atspoguļojumā nav pieļaujama tādu materiālu publicēšana, kuri pārkāpj nevainīguma prezumpciju;
 - publikācijas plašsaziņas līdzekļos ir vērtējamās kā iejaukšanās ārsta – neirologa un viņa ģimenes **personīgajā dzīvē**, proti, [..] ārsta darbā, kas ir [..] personīgās dzīves neatņemama

sastāvdaļa;

- *ir pārkāpta kārtība, kas noteikta normatīvajos aktos, kuri regulē erotiska un pornogrāfiska rakstura materiālu apriti, jo ir tikuši publicēti erotiska rakstura materiāli, kas attiecīgi iedarbojas uz lasītāja iztēli un lasītājam izraisa attiecīgas erotiskas fantāzijas.*
- 2. Līdztekus Iesniedzējs norāda uz likuma “Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” 11. panta pirmās daļas 3. punktā, 12., 16., 21., 23. pantā noteikto regulējumu plašsaziņas līdzekļu darbībai, kā arī likumā noteiktajām konsekvencēm saistībā ar iespējamajiem šī likuma normu pārkāpumiem.
- 3. Iesniedzējs atsaucas uz likuma “Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” 24. pantā nostiprinātajām žurnālista tiesībām un 25. pantā noteiktajiem žurnālista pienākumiem, norādot, ka *2025.gada septembrī nodibinājuma LTV raidījuma “De Facto” žurnāliste Laila Fedotova patvarīgi organizētā grupā ieradās [...] SIA “FizProf” Kr.Valdemāra ielā 118, Rīgā ārstniecības iestādes telpās un veica huligāniskas darbības organizētā grupā, jo viņa ar savu līdzdalībnieku traucēja ārstniecības iestādes darbu un traucēja sabiedrisko mieru, kā tas izpaužas viņu pašu publicētajos (pārraidītajos) ziņu materiālos, kuri arī pierāda LTV raidījuma “De Facto” žurnālistes Lailas Fedotovas prettiesiskās darbības. Minētajai žurnālistei Lailai Fedotovai nebija rakstiskas atļaujas un saskaņojuma ar SIA “FizProf” valdes priekšsēdētāju, ka viņa drīkst ierasties veikt savas darbības 2025. gada septembrī SIA “FizProf” ārstniecības iestādes telpās. Bez tam 2025. gada septembrī žurnāliste Laila Fedotova nestādījās priekšā, kas viņa ir, uz kāda pamata, kādā sakarā ir ieradusies, neuzrādīja Žurnālistu savienības biedra vai masu informācijas līdzekļa darbinieka apliecību, vai to izsniegtu pilnvaru. Kā arī žurnāliste Laila Fedotova ar savu līdzdalībnieku likumā noteiktajā kārtībā nebija ieguvusi atļauju veikt filmēšanu, filmēt [...], kā arī nebija likumā noteiktajā kārtībā ieguvusi [...] piekrišanu intervijai ar [ārstu-neirologu].*
- 4. Iesniedzējs vērš uzmanību uz likuma “Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” 27. pantā norādītajiem atbildības pamatiem un 28. pantā noteikto kaitējuma atlīdzināšanas pienākumu, informējot, ka par to tiks iesniegti prasības pieteikumi tiesās civilprocesuālajā kārtībā un pieteikumi Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumā noteiktajā kārtībā.
- 5. Iesniedzējs uzskaita konkrētus Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likuma (turpmāk – SEPLPL) tiesību normu pārkāpumus: 2. pants; 3. panta trešā, piektā, sestā, astotā, desmitā daļa; 4. panta piektā daļa; 7. panta vienpadsmitā daļa; 8. panta pirmā daļa; 9.

panta pirmā, otrā, trešā daļa; 11. panta otrā daļa, 11. panta ceturrtās daļas 5. un 6. punkts, kas attiecas uz sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu vispārējo stratēģisko mērķi, to darbības pamatprincipiem, sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu saimniecisko darbību un tās nodrošināšanu, to programmām, pakalpojumiem un to izplatīšanu, sabiedriskā pasūtījuma sastāvu, tā gada plāna izstrādi, saturu un īstenošanas kārtību. Iesniedzējs pauž bažas, ka, neievērojot minētās tiesību normas, tiek apdraudēta sabiedriskā medija neatkarība.

[2] Par ombuda kompetenci.

Nemot vērā SEPLPL 18. panta pirmajā daļā noteikto ombuda kompetenci vērtēt LSM programmu un pakalpojumu atbilstību SEPLPL 1. pantā noteiktajam mērķim un 3. pantā noteiktajiem sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbības pamatprincipiem, kas ir izvērsti LSM Redakcionālajās vadlīnijās un Rīcības un ētikas kodeksā, kā arī to, ka ombuds pārrauga LSM satura un tā veidošanas apstākļu atbilstību šajos pašregulējošajos dokumentos noteiktajām prasībām, ombuda atzinums var tikt veidots tikai par LSM satura vienību atbilstību profesionālās ētikas prasībām un šo prasību ievērošanu redakcionālajos lēmumos un profesionālajās procedūrās, kas veiktas satura veidošanas procesā. Tādējādi ombuda kompetencē nav sniegt atzinumu par Iesniegumā norādīto SIA “TVNET GRUPA” ziņu portālos “Apollo.lv” un “Tvnet.lv”, kā arī AS “DELFI” ziņu portālā “Delfi.lv” publicēto saturu. Ombuds savas kompetences ietvaros atzinumu sniegs vienīgi par VSIA “Latvijas Sabiedriskais medijs” (turpmāk – LSM) saturā pārraidīto Sižetu un tā sagatavošanas apstākļiem.

[3] Par Sižeta saturu.

“De Facto” ir televīzijas programmas LTV1 ietvaros LSM Ziņu dienesta veidots analītiski pētniecisks raidījums, kura *uzmanības lokā ir netaisnības un pretrunas – ne tikai korupcijas, interešu konfliktu un citu noziedzīgu nodarījumu lietas, bet arī sabiedrībai būtisku cieņpilnas attieksmes un ētiskas rīcības pārkāpumu izmeklēšana*¹.

Iesniegumā aktualizētais Sižets ir skatāms 2025. gada 21. septembra raidījuma “De Facto” ierakstā no 09:37 līdz 17:38 minūtei. Sižets ir veidots, turpinot 2025. gada sākumā plašsaziņas līdzekļos izskanējušo informāciju par pacienšu – sieviešu liecībām, kurās ārstam – neirologam tiek piedēvēta seksuāli nevēlama uzvedība. Šo situāciju atspoguļojušo publikāciju centrā savulaik bija Baltijas pētnieciskās žurnālistikas centra “Re:Baltica” 2025. gada 23. janvārī veidotā publikācija “Iztēlojies orgasmu – un sarkanus cimdīņus. Kādēļ pēc pacienšu sūdzībām ārsts varēja

¹ Skat. izmantojot tīmekļa vietnes saiti: <https://replay.lsm.lv/lv/skaties/raidijums/52/de-facto/>.

turpināt praktizēt”², par kuras atbilstību LSM Redakcionālajām vadlīnijām un Rīcības un ētikas kodeksam ombuds 2025. gada 26. februārī sniedza savu atzinumu Nr. 6/6-3 “*Par Baltijas pētnieciskās žurnālistikas centra Re:Baltica žurnālistes Olgas Dragiļevas žurnālistiskās pētniecības materiāla par ārsta – neirologa Leonīda Višķera profesionālajām darbībām publicēšanu Latvijas Sabiedriskā medija programmās un ar šo materiālu saistītām Latvijas Sabiedriskā medija programmu satura vienībām*”³.

Pievēršoties Sižeta analīzei, ombuds konstatē, ka Sižeta pieteikumā teikts, ka **lietu izmeklē policija. Tad neirologs pats pārtrauca darbu visās praksēs. Astoņus mēnešus nestrādāja. Taču tagad viņš atsācis darba gaitas un pieņem pacientus ārstniecības iestādē "FizProf". Tikmēr viņam piemērotais liegums pusgadu ārstēt joprojām nav stājies spēkā un Latvijas Ārstu biedrība (LĀB), izvērtējot viņa lietu, nonākusi strupceļā, noskaidrojis LTV raidījums "De facto"** [visi izcēlumi citētajā tekstā mani – E.A.].

Sižets sākas ar ārsta – neirologa komentāru par pieeju sistēmai “datamed.lv” (Sižetā – “e-veselība”), tā kā viņš tikai nesen atsācis strādāt. Redzams, ka ārsts tiek filmēts ar slēpto kameru. Sižeta turpinājumā žurnāliste uzdod jautājumu ārstam - neirologam, kāpēc ārsts atsācis darba gaitas un pieņem pacientus ārstniecības iestādē “FizProf”, un saņem ārsta atteikumu sniegt interviju žurnālistei. Sižeta turpinājumā savus komentārus un redzējumu par šo situāciju sniedz Veselības inspekcijas Juridiskā departamenta vadītāja Laura Šāberte, Latvijas Republikas tiesībsardze Karina Palkova, veselības ministrs Hosams Abu Meri, Latvijas Ārstu biedrības Aroda tiesas priekšsēdētāja Valentīna Berga.

Žurnālistes komunikācija ar ārstu – neirologu tiek parādīta tikai Sižeta ievadā – izmantojot slēpto kameru, kad ārsts vēl nenojauš, kas ir apmeklētāja, kā arī beigās, kad žurnāliste lūdz sniegt atbildes uz jautājumiem. Žurnāliste informē, ka *pieteikties pie neirologa uz vizīti ir vienīgā iespēja viņu satikt un lūgt sniegt atbildes uz žurnālista jautājumiem. Kameras priekšā viņš joprojām turpina klusēt*. Sižetā tiek izmantoti arī video materiāli no Baltijas pētnieciskās žurnālistikas centra “Re:Baltica” 2025. gada 23. janvāra publikācijas.

[5] Par Sižeta veidošanas procesu.

Atbildot uz ombuda vēstulē LSM uzdotajiem jautājumiem, tika saņemts šāds žurnālistes skaidrojums [visi izcēlumi atbildes vēstules tekstā mani – E.A.]:

² Skat. izmantojot tīmekļa vietnes saiti: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/23.01.2025-iztelojies-orgasmu-un-sarkanus-cimdinus-kadel-pec-pacienisu-sudzibam-arsts-vareja-turpinat-praktizet.a584684/>.

³ Skat. izmantojot tīmekļa vietnes saiti: <https://www.seplp.lv/lv/atzinums-nr66-3-par-2025-gada-27-janvara-iesniegumu>.

*Sīžeta veidošanas procesā noskaidroju, ka Leonīds Višķers uz žurnālistu jautājumiem radis neatbildēt un **intervijām nepiekrīt**. Tāpēc sapratu, ka **vienīgais veids**, kā droši varu pārliecināties, ka un kāpēc kriminālprocesā iesaistītais un Veselības inspekcijas sodītais ārsts atsācis pieņemt pacientus, **ir pieteikties pie viņa uz vizīti**. Tieši tādēļ es, izmantojot elektronisko pierakstu sistēmu, rezervēju vizītes laiku 16. septembrī pulksten 16.00. **Es ierados kā pacients**. Iestādes “FizProf” telpās **ierados viena pati**. Sākumā nokārtoju vizītes formalitātes reģistratūrā, pēc tam reģistrācijas darbiniece lūdza mani uzgaidīt vizīti uzgaidāmajā telpā. Pašas vizītes sākumā Višķers uzzināja manu identitāti. **Reģistrējot mani kā pacientu, viņam bija zināms mans vārds, uzvārds un personas kods**.*

*Pēc tam, kad es noskaidroju, kopš kura laika viņš pieņem pacientus un kā rit vizīte, es ieslēdzu sava telefona kameru un norādīju: “**Es esmu žurnāliste Latvijas Televīzijā, un es atnācu pie jums pierakstīties tāpēc, ka tas ir vienīgais veids, kā žurnālisti var jūs sasniegt**.” Višķers atbildēja: “Es nerunāšu par žurnālistiskiem jautājumiem neviena vārda.”*

*Kad es sapratu, ka Višķers pie ieslēgtas kameras neatbildēs uz nevienu jautājumu, es kameru izslēdzu. **Pie izslēgtas kameras Višķers turpināja ilgu sarunu ar mani**. Tās laikā es viņam **vairākkārt atgādināju, ka viņš runā ar mani kā žurnālisti**. Es uzdevu viņam dažādus jautājumus, taču viņš uz tiem neatbildēja pēc būtības. Pēc aptuveni, stundas mēs noslēdzām sarunu. Mēs atsveicinājāmies, es izgāju no ārsta telpas un devos prom.*

*Nākamajā dienā es vēlreiz zvanīju Leonīdam Višķeram. **Jautāju, vai viņš piekrīt intervijai. Ja viņš piekrīstu, es neizmantotu atbildes, kuras ieguvu dienu iepriekš**. Taču, Višķers, sapratis, ka zvana žurnāliste, nometa klausuli.*

*Pēc tam es intervijai uzrunāju arī iestādes “FizProf” pārstāvi, taču **saņēmu rakstisku intervijas noraidījumu**.”*

*Līdztekus LMS sniedz skaidrojumu, ka redakcionālās vadlīnijas nosaka: “Ja sabiedrībai svarīga informācija nav iegūstama citā veidā vai tiek veikti žurnālistiski pētījumi, **žurnālists var izmantot slēptas informācijas iegūšanas metodes**, tās saskaņojot ar savu vadītāju.”*

Saskaņā ar likuma “Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” 24. panta pirmās daļas 1. un 2. punktu žurnālistam ir tiesības vākt informāciju jebkādā ar likumu neaizliegtā veidā un no jebkura ar likumu neaizliegta informācijas avota, kā arī izplatīt ziņas, izņemot tās, kuru izplatīšanu aizliedz likums.

Eiropas Parlamenta un Padomes regulas (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā

*datu aizsardzības regula) 85. pants paredz, ka datu apstrādei žurnālistikas vajadzībām dalībvalstis paredz izņēmumus vai atkāpes. Atbilstoši tam Fizisko personu datu apstrādes likuma 32. panta pirmā un otrā daļa nosaka, ka masu informācijas līdzekļiem **un žurnālistiem ir tiesības apstrādāt personas datus žurnālistikas vajadzībām arī bez šīs fiziskās personas iepriekšējas piekrišanas, ja tas tiek darīts ar mērķi publicēt informāciju, kas skar sabiedrības intereses.***

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons
secina:

[4] Par Sižeta veidošanas iemesliem un mērķi, par žurnālistiskajiem uzdevumiem un paņēmieniem Sižeta veidošanas procesā.

Lai izvērtētu, vai Sižeta saturs un tā veidošanas procesā veiktās darbības nepārkāpj LSM Redakcionālo vadlīniju un Rīcības un ētikas kodeksa principus un prasības, ir nepieciešams rūpīgi analizēt ļoti plašu apstākļu kopumu, tai skaitā arī Sižeta veidotāju motivāciju veikt konkrēto žurnālistisko izpēti un veidot Sižetu, lai tādējādi atbildētu jautājumam gan par Sižeta veidošanas iemesliem – *kāpēc tas ir ticis veidots* –, gan par Sižeta veidošanas mērķi – *kādēļ tas ir ticis veidots?*

Pēc Baltijas pētnieciskās žurnālistikas centra “Re:Baltica” 2025. gada janvārī vairākos plašsaziņas līdzekļos publicētajiem žurnālistiskās izpētes rezultātiem, ārsts – neirologs uz astoņiem mēnešiem bija pārtraucis savu profesionālo darbību.

No LSM sniegtā skaidrojuma secināms, ka žurnālistiskās izpētes un secīgi – Sižeta veidošanas pamatā ir žurnālistes rīcībā nonākusī informācija par to, ka neirologs ir atsācis savu profesionālo darbību, pieņemot pacientus SIA “FizProf” ārstniecības iestādē, kas ir uzskatāms par Sižeta veidošanas konkrēto iemeslu, kā atbilde uz jautājumu – *kāpēc šāds sižets tika veidots?*

Sižeta veidošanas procesā Valsts policijas Sabiedrisko attiecību departamenta pārstāvis informēja žurnālisti, ka Valsts policijā saistībā ar “Re:Baltica” publikācijā atklātajiem faktiem notiek izmeklēšana kriminālprocesa ietvaros un tas ir kvalificēts pēc Krimināllikuma 160. panta pirmās daļas. Papildus Sižetā Veselības inspekcijas Juridiskā departamenta vadītāja Laura Šāberte informē, ka Sižeta veidošanas brīdī ārstam – neirologam nepastāv liegums turpināt strādāt savā profesijā, jo Veselības inspekcijas lēmums par piemērojamo naudas sodu un liegumu pusgadu nodarboties ar ārstniecību ir ticis pārsūdzēts un tāpēc lēmums uz tā pārsūdzēšanas laiku nav stājies spēkā. Savukārt Latvijas Ārstu biedrības Aroda tiesa, pēc kuras priekšlikuma Latvijas Ārstu biedrības Sertifikācijas padomei ir tiesības apturēt vai anulēt ārstam izsniegto sertifikātu, iesnieguma izskatīšanu ir pārtraukusi, sagaidot virzību ierosinātajā kriminālprocesā.

Līdz ar to ir jāsecina, ka Sižeta veidošanas mērķis, kā atbilde uz jautājumu – kādēļ sižets ir ticis veidots –, bija informēt sabiedrību par pastāvošo kārtību attiecībā uz ārstu sertifikātu un to iespējamu apturēšanu vai anulēšanu. Sižetā tiek skaidroti šīs procedūras izaicinājumi:

- Latvijas Ārstu biedrība kā par ārstu sertifikāciju atbildīgā institūcija Latvijā savu lēmumu par ārsta sertifikāta apturēšanu vai anulēšanu nevar balstīt tikai Veselības inspekcijas lēmumos (pie kuras pacienti, savukārt, ir tiesīgi vērsties ar sūdzībām par pacientu tiesību pārkāpumiem);
- Latvijas Ārstu biedrības Aroda tiesa, kas ir tiesīga šādu lēmumu pieņemt, nevar to pieņemt pirms kriminālprocesa pabeigšanas un tiesas sprieduma lietā pieņemšanas, kas konkrētajā gadījumā ir iemesls tam, kāpēc lietas izskatīšana Latvijas Ārstu biedrības Aroda tiesā ir pārtraukta.

Minētie apstākļi rada pamatotu jautājumu par to, vai šāda kārtība ir atbilstoša pacientu interesēm saņemt drošus ārstniecības pakalpojumus.

Jāsecina, ka žurnālistiskais mērķis nav bijis vienīgi informēt sabiedrību par konkrēto gadījumu, bet gan, izmantojot to kā aktuālu piemēru, raksturojot pastāvošo kārtību kopumā, vērtējams kā sabiedrības interesēm atbilstošs žurnālistiskās izpētes mērķis.

Lai realizētu šo leģitīmo mērķi, žurnālista uzdevums bija iegūt, apkopot un analizēt informāciju no visām šajā situācijā iesaistītajām personām – Valsts policijas, Veselības inspekcijas, Veselības ministrijas, Latvijas Ārstu biedrības, kā arī no konkrētā ārsta un viņa darba vietas.

Pamatojoties apstākļi, ka konkrētais ārsts – neirologs nepiekrīt intervijām ar žurnālistiem, ir ticis pieņemts lēmums žurnālistei pierakstīties uz pieņemšanu pie ārsta kā pacientei, un tikai sarunas laikā atklāt patiesos vizītes iemeslus, kā tas ir lasāms LSM atbildes vēstulē. Jāņem vērā, ka slēptu informācijas iegūšanas metožu lietojums žurnālistiskos pētījumos ir pieļaujams ar nosacījumu, ka sabiedrībai svarīga informācija nav iegūstama citā veidā. Šīs metodes žurnālistam ir jāsaprot ar savu vadītāju, lai lēmums par to izmantošanu nebūtu vienpersonisks.

Ombuda rīcībā nav informācijas, kas ļautu piekrist Iesniedzēja vērtējumam, ka šāda informācijas ieguves metode šajā konkrētajā gadījumā būtu vērtējama kā *huligāniskas darbības organizētā grupā* un kā ārstniecības iestādes darba un sabiedriskā miera traucēšana. Saruna ar žurnālisti noritēja pieteiktās vizītes laikā, kuras laikā žurnāliste identificēja sevi kā žurnālisti. Ārsts izmantoja savas tiesības nesniegt interviju, un žurnāliste šo lēmumu respektēja. Neskatoties uz intervijas atteikumu, neirologa saruna ar žurnālisti pie izslēgtas videokameras noritēja aptuveni stundu. Ombuds pieļauj, ka ārsts nebūtu piedalījies šajā sarunā, ja žurnāliste tās laikā būtu veikusi tādas darbības, kas kvalificējamās kā huligānisms un sabiedriskā miera traucēšana. Brīdī, kad

neirologs atteicās sniegt informāciju žurnālistei, videokamera ir tikusi izslēgta un turpmākās sarunas saturs Sižetā vairs nav ticis iekļauts.

No LSM sniegtās informācijas zināms, ka žurnāliste centās arī sazināties ar SIA “FizPro” ārstniecības iestādi, taču saņēma intervijas atteikumu. Ierašanās ārstniecības iestādes telpās, kas ir uzskatāma par publisku, apmeklētājiem pieejamu vietu, žurnālistei nav jāaskāņo ar iestādes vadību, un šāda vizītei nav nepieciešama kāda speciāla akreditācija, kā uz to ir norādīts Iesniegumā. Žurnāliste ievēroja ārstniecības iestādē paredzēto apmeklētāju pieņemšanas kārtību – pieteicās vizītei, reģistrējās iestādē kā pacients. Ir jāņem vērā, ka žurnālistu akreditācija ir oficiāls atļaujas vai statusa piešķiršanas process, kas ļauj žurnālistiem iegūt pieeju noteiktām vietām, pasākumiem vai informācijai, kur citādi pieeja būtu ierobežota vai neiespējama. Akreditācija ir veids, kā iestādes vai organizācijas reglamentē mediju klātbūtni un nodrošina darba kārtību ar žurnālistiem, piešķirot tiem pieeju konkrētam pasākumam vai konkrētai informācijai, tādējādi nodrošinot žurnālistiem iespēju filmēt, fotografēt un veikt intervijas šādu pasākumu ietvaros. Akreditācija ir pieļaujama vienīgi drošības vai darba kārtības dēļ, piemēram, lai kontrolētu žurnālistu skaitu. Ierasti žurnālisti tiek akreditēti noteiktu valsts pārvaldes iestāžu pasākumos, kuros piekļuve ir ierobežota (piemēram, kā tas ir Saeimas vai Ministru Kabineta sēžu gadījumos), vai arī juridisku personu organizētos slēgtos pasākumos (piemēram, konferencēs, sporta sacensībās, kultūras pasākumos), kuros iekļūšanai tiek prasīta vai nu ieejas maksa vai organizatora ielūgums. Jebkura organizācija, protams, var liegt žurnālistam ierasties tās telpās, kas nav publiski pieejamas, atteikt interviju, nerunāt ar žurnālistiem, taču šāds liegums vai atteikums nevar tikt pamatots ar “akreditācijas” trūkumu.

Tādējādi ombudam jāsecina, ka žurnālistes ierašanās ārstniecības iestādē un komunikācija ar ārstu – neirologu notika viņas profesionālās darbības ietvaros. Uzdošanās par pacientu bija paredzēta vienīgi tam, lai nonāktu saskarsmē ar ārstu. Šāda rīcība ir attaisnojama situācijās, kad ar intervējamo personu nav iespējams tikties vispārpieņemtajā veidā – piesakot interviju un saņemot piekrišanu tai. Vienlaicīgi jāatzīmē, ka neirologa atteikums sniegt interviju bija viegli paredzams un līdz ar ko šāda žurnālistes rīcība tāpat nesniedza Sižeta veidošanai sagaidāmo rezultātu. Tomēr aprakstītā žurnālistes rīcība demonstrē viņas centienus intervēt visas iesaistītās puses Sižetā apskatītajā situācijā.

[5] Par nevainīguma prezumpciju, privātuma aizsardzību, neslavas celšanu un cieņas un goda aizskārumu.

Nevainīguma prezumpcija jeb pieņēmums par nevainīgumu kā vispārējs tiesību princips nozīmē to, ka nav pieļaujama cilvēka atzīšana par vainīgu likumpārkāpumos pirms galīgās tiesu instances sprieduma. Taču pieņēmums par nevainīgumu neaizliedz žurnālistiem informēt sabiedrību par iespējamajiem likumpārkāpumiem un uzsāktiem kriminālprocesiem, īpaši gadījumos, kad tie ir izsaukuši plašu rezonansi un skar sabiedrības intereses. Ombuds secina, ka Sižetā nav izskanējusi informācija, ka neirologs būtu atzīts vai būtu atzīstams par likumpārkāpēju vai profesionālās ētikas prasību pārkāpēju. Sižetā vienīgi izskan Valsts policijas informācija par to, ka notiek izmeklēšana kriminālprocesa ietvaros, Veselības inspekcijas sniegtā informācija, ka ārstam ir ticis piemērots sods un liegums pusgadu nodarboties ar ārstniecību, kas ticis pārsūdzēts inspekcijas vadībai, pēc tam Rīgas rajona tiesai un tās lēmums pārsūdzēts nākamajā instancē. Ombuds pieņem, ka šī Sižetā sniegtā informācija ir patiesa, faktiem atbilstoša. Tās izklāsts Sižetā vēl nenozīmē ārsta – neirologa vainošanu vai vainas atzīšanu tajos pārkāpumos, par kuriem Sižeta veidošanas brīdī vēl notiek izmeklēšana. No vienas puses, pieņēmumam, ka ārsts – neirologs nav vainīgs, ir jāveido kontrolējošs konteksts tam, kāda informācija žurnālistiskajā materiālā par viņu tiek sniegta, un kā šī informācija tiek sniegta, vienmēr paturot prātā iespēju, ka konkrētā persona var izrādīties nevainīga. No otras puses, šāds pieņēmums nenozīmē to, ka žurnālistiskajā materiālā būtu jāatzīst šīs personas nevainīgums – lai gan iespējamais likumpārkāpums vēl nav pierādīts, un iespējams – netiks pierādīts, tomēr tā iespējamība joprojām pastāv, kas ir noteicošais iemesls, kāpēc vispār tiek veidots žurnālistiskais materiāls. Konkrētajā gadījumā Sižeta mērķis nebija apspriest neirologa vainu vai tās neesamību, bet gan norādīt uz to, ka nepastāv droši risinājumi šādās nenoteiktās situācijās attiecībā uz ārsta profesionālās darbības ierobežošanu.

Jāņem vērā, ka Sižets neatklāj pirmo reizi konkrētā ārsta – neirologa identitāti. Tā tika atklāta daudzskaitlīgās publikācijās šī gada sākumā. Par iemeslu pamatotību atklāt ārsta – neirologa identitāti minētajās publikācijās ombuds sniedza savu vērtējumu 2025. gada 26. februāra atzinumā Nr.6/6-3.

Ombuds nepiekrīt Iesniegumā izteiktajam vērtējumam, ka Sižets un tā sagatavošanas laikā veiktās žurnālistes darbības būtu atzīstamas kā iejaukšanās neirologa un viņa *ģimenes personīgajā dzīvē, proti, [..] ārsta darbā, kas ir [..] personīgās dzīves neatņemama sastāvdaļa*. Nenoliedzami, katra cilvēka profesionālā darbība ir viņa personības būtiska dimensija, taču, tā kā profesionālā darbība attiecas uz citiem cilvēkiem, tā nav uzskatāma par privāto, bet gan par publisko personības sfēru. Citiem vārdiem sakot, Sižetā ārsts – neirologs figurē kā ārstniecības persona. Sižetā netiek sniegta privāta informācija par ārstu – neirologu kā par fizisku personu, līdz ar ko ombuds sniegtajā informācijā par ārstu – neirologu nesaskata privātuma aizskārums pazīmes. Protams, Sižetā

izklāstītā informācija par ārstu – neirologu nedara šai personai kā ārstam godu, drīzāk rada tam sliktu slavu, taču šādas informācijas publiskošana nenozīmē ārsta – neirologa kā personības necienīšanu. Beznosacījuma cieņa pieprasa izturēties pret katru personību kā pret tiesībās un pienākumos sev līdzvērtīgu. Sižetā sniegtā informācija neapšaubā ārstu – neirologu tiesības, vienīgi norāda uz to, ka viņš, kā ārsts, iespējams, nav pildījis savus ārstniecības personas pienākumus. Šāda informācija nenozīmē necieņas izrādīšanu personībai, bet gan drīzāk nozīmē – goda neizrādīšanu tam, kā šī persona ir pildījusi savus profesionālos pienākumus. Ja cieņa katrai personībai pienākas bez nosacījumiem kā personības autonomijas apliecinājums, tad profesionālais gods katram ir jānopelna ar sociāli akceptētām un līdzcilvēku pozitīvi vērtētām rīcībām, par ko ir radušās šaubas un kas tiek noskaidrots kriminālprocesa izmeklēšanas gaitā.

Ombudam mulsošs šķiet Iesniegumā sniegtais Sižeta vērtējums, kā *erotiska rakstura materiāls, kas attiecīgi iedarbojas uz lasītāja iztēli un lasītājam izraisa attiecīgas erotiskas fantāzijas*. Ombuds Sižetā nespēja saskatīt kaut mazākās pazīmes, kas ļautu Sižetu vērtēt kā *erotiska un pornogrāfiska rakstura materiālus*.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

vērš uzmanību:

[6] Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds atzinumus sniedz normatīvo aktu definētajās kompetences robežās un izmantojot LSM Redakcionālo vadlīniju un Rīcības un ētikas kodeksa normas, kas attiecas uz profesionālo ētiku un tās ievērošanu redakcionālajos lēmumos un profesionālajās procedūrās, kas veiktas LSM satura veidošanas procesā. Nedz normatīvie akti, nedz LSM Redakcionālās vadlīnijas un Rīcības un ētikas kodekss nedod ombudam tiesības sniegt Iesniegumā minēto apstākļu juridisko izvērtējumu.

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Edmunds Apsalons

atzīst:

[7] Ombuds atzīst, ka Sižeta saturs nepārkāpj LSM Redakcionālajās vadlīnijās izteiktās prasības un secīgi SEPLPL 3. pantā nostiprinātos sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbības pamatprincipus. Sniegtā informācija ir precīza un objektīva, faktos balstīta un patiesa, tā atbilst sabiedrības interesēm saņemt patiesu informāciju. Sižetā izmantoti situācijai atbilstoši informācijas iegūšanas un apkopošanas veidi, lai spētu īstenot Sižeta nolūku un mērķi – aktualizēt sabiedriski nozīmīgu jautājumu par ārstniecības pakalpojumu drošību un atbildīgo institūciju darbību un to efektivitāti vai tieši pretēji – to trūkumus.

Ombuda vērtējumā Sižetā nav publicēta ar normatīvajiem aktiem aizsargāta ārsta – neirologa vai pacientu informācija, ombuds nesaskatīja Sižetā *pacientu datu noplūdi*. Sižetā nav publiskoti *pirmstiesas izmeklēšanas materiāli*, bet gan vienīgi sniegta informācija par pašu izmeklēšanas faktu kriminālprocesa ietvaros, kurā ir tikusi problematizēta ārsta – neirologa profesionālā darbība.

Sižetā netiek pārkāpta nevainīguma prezumpcija, netiek sniegta informācija, kas atzītu ārsta – neirologa vainu noziedzīgās darbībās. Sižetā ir respektēts ārsts kā personība, tajā netiek sniegta privāta informācija par viņu un viņa ģimeni.

Sižetā arī netiek sniegta tāda informācija par ārsta darba vietu, kas varētu tikt vērtēta kā *patiesībai neatbilstoša* [...] *neslavas celšanas veidā, aizskarot* [darba vietas] *godu un cieņu*. Sižetā SIA “Fizprof” netiek izvirzītas apsūdzības *jebkādu noziedzīgu nodarījumu, administratīvo pārkāpumu izdarīšanā*. Par ārsta – neirologa darba vietu Sižetā tiek sniegta tikai informācija, ka tā ir konkrētā ārsta – neirologa darba vieta, un, ka šī ārstniecības iestāde žurnālistei ir atteikusies sniegt interviju. Vai šāda informācija nozīmē neslavas celšanu, goda un cieņas aizskārumu uzņēmumam, protams, ir interpretācijas jautājums, taču ombuds šajā gadījumā nesaskata tiešus centienus aizskart iestādes godu un cieņu.

[8] Ombuds atzīst, ka profesionālajās procedūrās, kas veiktas Sižeta veidošanas procesā, nav pārkāptas LSM Redakcionālajās vadlīnijās un LSM Rīcības un ētikas kodeksā izteiktās prasības.

Slēpta informācijas ieguves paņēmiena pielietošana Sižeta veidošanas procesā ir bijusi attaisnojama, jo žurnālistes uzdošanās par pacienti vienīgais mērķis ir bijis nonākt līdz sarunai ar ārstu – neirologu, nevis slēptā veidā iegūt informāciju, kas skartu ārsta un pacienta attiecības, ārstniecības procesa diskretumu. Jau sarunas sākumā žurnāliste ārstam – neirologam atklāja savu identitāti, un, ārstam – neirologam atsakoties sniegt interviju, atteikums tika respektēts. Turpmākās neoficiālās sarunas saturs netika iekļauts Sižetā. Ombuds nesaskata žurnālistes komunikācijā ar ārstu *huligāniskas darbības organizētā grupā un sabiedriskā miera traucēšanu*, ja vien par tādu nevēlamies atzīt žurnālistu profesionālo darbu kopumā. Žurnāliste Sižeta filmēšanas laikā rīkojās godprātīgi, uzņemoties atbildību par radīto saturu, sniedzot patiesu un sabiedrības interesēm atbilstošu informāciju.

[9] Ombuds atzīst par nepamatotu Iesniedzēja aicinājumu ombudam vērsties Latvijas Republikas Saeimā, rosinot Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes atcelšanu, jo ombuds šīs padomes locekļu rīcībā nav saskatījis pazīmes, kas ļautu uzskatīt, ka tās darbība apdraudētu LSM redakcionālo neatkarību.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas

līdzekļu ombuds

(*paraksts*)*

Edmunds Apsalons

*DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR
LAIKA ZĪMOGU